

morali izseliti pod pritiskom prvih napadov Hunov na Srednjo Azijo in Iztočno Evropo v I. in II. stoletju po Kr. v Transkavkazijo in v primorje Pont Evksina in pozneje v Evropsko Sarmatijo in celo še dalje proti zapadu. Svebi in Saksonci, ki v tem času niso bili Germani, so šli po isti poti.

Kavkaški Srbi so podjarmili en del Slovanov morda že v njih prvotni domovini v Transkarpatiji ali pa pozneje v deželi med Labo in Saalo. Dali so jim svoje ime in vladali so jih kot stan privilegirancev, kot vojniki in plemenitaši. S Srbi in Hrvati so se skupno izselili proti zapadu tudi Kissi (Zihi), predniki Čehov. Vsi ti trije narodi so bili sosedi med Azovskim morjem in zapadnim grebenom Kavkaza (Corax) in ostali so tudi sosedi na Labi, v Srednji Evropi. Od tu (Bela Hrvatska, Bela Srbija) pa so se Hrvati in en del Srbov izselili na Balkanski polotok, medtem ko so Čehi ostali doma in stvorili pozneje slovanski narod Čehov ob izlivu Labe.

Kakšen jezik so govorili Srbi Plinija in Ptolomeja? Vsekakor ne slovanskega, kajti v onem času se je prvotna domovina Slovanov raztezala na jugovzhodu samo do Dnjepra in njena meja je bila oddaljena 500 km od izliva Dona in kubanske črte okoli 800 km. Vse izgleda, da so stari Srbi, Hrvati in Čehi po svojem izvoru avtohtonci alarodske skupine, kot Pelazgi in Etruščani.

Ime Srbov se dá razlagati iz lezginskega (avarskega) korena *sur* (*s a r, s e r, s i r, s o r,*) «človek» in kavkaškega množinskega sufiksa *bi*, torej: *sur-bi* (Surbi) «ljudje, rod, ljudstvo», kot so splošno značenja imena narodov. Isto je s pomenom imena Čeh.

Alojz Turk / Devet Levstikovih pisem Dragotinu Rudežu¹

1.

Dragi prijatelj!

V Ljubljani 2. maja 863

Zelo nas veseli, da je v Kočevji izvoljen g. Svetec; toda «Laisbacher Ztg.» denes njegove vclitve ni razglasila; tudi nekteri birokratje pri nas nekaj pomrdavajo, da bi Svetca utegnili pehniti

¹ Pisma, ki jih je svojemu prijatelju graščaku Dragotinu Rudežu (* 2. VII. 1833., † 21. I. 1885. — glej «Ljubljanski Zvon» 1885, 121 do 123) pisal France Levstik v «letih bede», se hranijo na gradu Gracerjevem Turnu na Tolstem vrhu pri St. Jerneju na Dolenjskem. Iskrena hvala g. Josipu Rudežu in njegovi gospé Mariji za prijaznost, s katero sta mi jih 14. VIII. 1924. prepustila v objavo! A. T.

iz volitve, ker je «disponibel,» in v Kočevji samo prislonjen. Ali veš Ti, je-li to res ali ne? Če je res, prizadeni si, kolikor koli moreš, da ga kje izvolite za tržana, ker bi utegnila kmalo biti druga volitev, samo da dobro [izve]² zvédi, in pametno se védi, da nasprotniki ne dobodo kacega orožja v roke. O tem sem denes pisal tudi Svetcu samemu, in povedal mu, da si tudi Ti od mene pismo dobil o tej stvari. Delaj, kar moreš! Tu gre za narod!

Zdrav ostani!

Tvoj

prijatelj

Levstik

Naslov na vnani strani: | Blagorodni Gospod | Karl Rudež | grajščak | v | Ribnici | (Reifniz) | — Poštni pečat: Reifnitz 3/5; ljubljanski pa je z znakom vred izrezan. (Na pismu je še dobro ohranjen pečat z odtiskom Levstikovega pečatnika: F. Levstik.)

2.³

V Ljubljani 21. svečana 1864

Ljubi prijatelj! Lepa hvala ti za vse, kar si mi poslal o Preširnu. Za zdaj sicer v čitalnici ne bode Preširnové «beséde», za katero bi jaz moral pisati sestavek, pa saj veš, da menim kdaj izdati célo knjigo o našem prvem pesniku. V tvojem pismu se mi samo to čudno zdí, da je 1811. in 1812. leta bil Hummel v Ribnici za dekana. Humel ni bil Preširnu prav nič v rodu; to mi je povedal stari Dejak; za Humelnom je bil pa prišel za dekana Valentin Preširen, ki je moral biti pesnikove krvi. Kakó je to, da je bil pesnik poprej v Ribnici, nego njegov sorodnik? To je resnici prav čisto nepodobno. Prosim te, da bi še to reč malo razbrskal, če moreš, jaz si⁴ bodem tudi prizadeval. Izmed Preširnovih, v ribniških zlatih bukvah zapisanih vrstnikov so mi znani ti-le:

Martin Ivanetič,Janez PogorelecŠtefan Praznik⁵ iz Dvorske vasí

France Rudež,

Janez Hočevár (ima v Nov. mestu v svojej hiši krčmo; vprašaj ga, kadar prideš kaj tje doli!)

France Jelovšek (zdaj v Trstu bogat moč, moj znanec)

Tega pa ne vé, kdo je bil tisti Lebstuk Martin iz Lašč? Moje krvi je gotovo bil. Moj ded se je res tudi prav tako imenoval; toda

² Tu oklenjeni začetek besede brez pike na i je v pismu prečrtan.

³ Prim. Žigon Avgust, Levstikovo delo za Prešerna v «Slovanu» 1914 do 1917.

⁴ si popravljen iz se.

⁵ Pod Š se pozna P, s katerim je hotel zapisati rodbinsko ime pred krstnim.

bil je mnogo starejših let; enako se je imenoval tudi nek moj drug sorodnik, za ktere ga pa nič prav ne vém, kake dobe je bil, ker je umrl za moja prva leta. Zanimalo me je tudi brati, da je v Ribnici hodil v učilnico Rafael Sreča iz Bakra, najbrže oče ali stric dveh mladih Bakrčanov, mojih vrlih prijateljev iz Trsta. Če kaj prideš v Dvorsko vas, poišči tistega Praznika⁶, ki je pred nekaj leti v Laščah pri sodstvu na dan pisal; to je Preširnov součenec, in vprašaj ga zarad dekana, in zarad «obere» in «untere». — Jaz bi sam ne bil mislil, da nam bi Ribnica o Preširnu vedela toliko povedati.

Zdrav ostani in opcmni se časi kaj mene, ki vedno ostajam

Tvoj zvesti prijatelj
Levstik

3.⁷

Ljubi Karl!

Vsak dan Te pričakujem, ker mi je Ulčar povedal, da imaš priti kmalu v Ljubljano, pa vendar Te ni izčakati. Pri nas se je vnela huda opozicija⁸ zarad nemškega lista, ki vem, da tudi tebi ne more biti všeč, da so naši prvaki v hipcu dobili novce za nemški političen list, za slovenski se pa nihče nikdar ni zmenil! Pridi, če kolikaj moreš, hitro v Ljubljano, da [sl]⁹ zvemo, kaj Ti misliš o tej stvári, ker naša opozicija je organizirana in jako močna. Za blagost drage domovine te prosim, da pridi prej nego moreš v Ljubljano, ali pa vsaj hitro cdpiši, vendar se nadjam, da sam prideš. Toliko v naglici, dokler upam, da se bodeva videla.

Tvoj zvesti prijatelj
Levstik

V Ljubljani 7. julija 1864

4.

Dragi prijatelj!

Vem, da si se nadejal uže poprej kacih besed ali od mene ali od Matičinega odbora; toda jaz ti do zdaj nisem utegnul pisati, ker sem imel veliko opraviti dan na dan po zadnji Matičinej seji, ktero smo imeli 22. dan novembra, predzadnja je bila pa 23. julija;

⁶ Prvotno z malim p, ki ga je L. potem prepisal z velikim.

⁷ Epizodo iz Levstikovega nasprotovanja ustanovitvi nemški pisanega «Tri: glava» glej: Žigon Avgust, Jezna zgodba iz Levstikovega življenja v «Slovanu» 1916, 9—13; Bridka zgodba iz Levstikovega življenja v «Slovanu» 1917, 44—46.

⁸ Prvotno: opozicija, nato s izpremenjen v z.

⁹ Oklenjeno je prečrtano.

torej si lahko misliš, da je bilo mnogo zastalega posla in opravka. Nocoj bomo sicer zopet imeli sejo, ali uže vse imam pripravljeno zanjo, in torej ti pišem lahko te male vrstice. Zadnja Maticina seja je bila sklenila, da pošljemo povabila, kakoršno si ti prejél, vsem kranjskim dekanom; samo ondi, kjer bi se za kacega dekana znalo, da je slovenstvu nasprotnik, naj se povabi kdo drug, za kterega je znano, da je rodoljub. Tako se je zgodilo, da si ti dobil povabilo namesti g. dekana Holzapfla, kateri vemo, da ne gorí za našo reč. Pozneje sem pa to povedal podprvosedniku g. Vončini, kateri mi je rekel, naj tuđi g. Holzapflu vendar le tuđi pošljem povabilo, kar se je uže zgodilo, kakor ti mora biti znano. Ti si torej poverjenik samo za neduhovnike. Posebno primi svoje¹⁰ brata in pa g. Kozlerja Ivana, za kterega ni dvomiti, da Matici pomolí precěj podpore. Toliko o tej stvari, o kterej te prosim, naj ostane pri tebi, da ne bi se razhudil g. dekan, ko bi zvedel, zakaj je on pozneje dobil povabilo.

Znano ti je menda uže, da je bil Globočnik¹¹ tisti uradnik mestne gosposke, ki se je ustrelil. Vsi smo bili jako osupneli, ko smo to slišali; skoro nihče ni hotel verjéti. To je pa storil zato, ker je kolke trgal od starih pisem, pa jih deval na nove. To menda je počenjal 3—4 leta. Koliko je s tem načinil državi kvare, nihče prav ne vé, ker je nekoliko pisem uničil, in župan pa tuđi neče o tem nič povedati. Po njegovi smrti se je zvedelo, da je bil nekacemu Grđini tuđi 200 gld. dolžán, in da je uže pred dvema letoma prejél 380 gld., ktere bi bil moral dati trnovskeje kosarni, katerih pa ni dál. Dve leti je bila ta reč popolnoma skrita, in zapazili so jo še le po njegovej smrti, kakor mi je sinoči pravil mestni svetovalec g. Šventner. Ustrelil se je bil 27. novembra, pokopan je bil pa še le 1. decembra, najprvo zunaj pokopališča, ker ga vladika ni pustil deti [n]v posvečeno zemljo, dr. Costa se je pa pritožil deželnej vladi, ktera je dovolila, naj pride na pokopališče, in tako so ga še tisti dan na tihem prekopali in prenesli. Čitalnica je ž njim dosti izgubila, in vse je bilo preplašeno, ko smo slišali to nesrečo, ktere iz početka ni hotel nihče verjeti, kajti njegovo ime je bilo poprej vedno brez graje. Pri Meljati je bil tisti večer predno se je ustrelil, in kazal nam je celó svinec (rehpfosten), s kterim si je drug dan vzel život. Rekel je, da pojde drug dan na lov, in da morda pride celó medved na strél. Jaz sem mu rekel, da je ta svinec predroben za medveda, kterega najbrže ni uže

¹⁰ Od konca ene vrste do začetka druge je v rokopisu izostal zlog *ga*: svojega.

¹¹ Preko prvotnega malega *g* je potegnjen veliki.

Alojz Turk / Devet Levstikovih pisem Dragotinu Rudežu

več zunaj brloga; on pa temu ni nič posebnega odgovoril, ampak vzél in v papir zavil je meseno klobaso in odšel brez kacega posebnega slovesa. Najbrže se je mislil ustreliti na lovi, kamor pa ni mogel iti, ker je 27. novembra deževalo, in tako se jě ustrelil ob $\frac{3}{4}$ na peto uro popoldne [.....]¹² v svojej sobi v pričo žene in otrok, in [.....]¹² postelji, kamor je bil legel, ker je [.....]¹² ga boli glava. —

«Triglav» bode torej vendar le izhajal. Jaz mu več ne nasprotujem, ker vém, da mora sramotno propasti pod vredovanjem Petra Radiča, kteremu je tudi duhovstvo posebno gorko. Dr. Bleis *Pet. R.* weis vedno še jako reži name. Prihodnje «Novice» menda prinesó *D. B.* program. List je policíi uže oznanjen. —

Te dni doboste Matičin Koledar. Mariborski Slovenci so protestirali, da bi Matica za prvo delo izdala Koledar.

Zdrav ostani! Pozdravljam te

V Ljubljani 10/12 864

Tvoj prijatelj

Fr. Levstik

Naslov na vnanji strani: | Blagorodni Gcspod | Dragutin Rudež | grajščak | v | Ribnici | Reifnitz. | Ljubljanski poštni pečat z znamko vred izrezan. Na drugi strani: Reifnitz 11/12.

5.

Dragi prijatelj!

Prav težko sem se lotil peresa; ali okolnosti so take, da se ga moram. V stiskah sem, v kakoršnih še nisem bil letos. 11. dan t. m. sem potegnil plačo, pa nimam uže prav nič. Upniki od tistih časov, ko nisem imel prav nič službe, pritiskajo name, da sam ne vém, kako se mi bode mogoče otéti. Vse sem jim moral dati, kar sem prejél za minoli mesec, zdaj pa še niso odpravljeni, in pred menój je cěl mesec, za kteri ne vém, kako bodem prebíl. Pa tudi ta moja uboga plača — 30 gld. na mesec, za ktere moram delati, kakor črna živína po 9—10 ur na dan, potem pa še po časnikih grenke požirati, da od Matice uživam milostínjo, sam veš, da mi daje komaj za hrano in stanovanje pa za ubogo malo obléke. Kako čem potlej od njé še dolgove plačevati! Ali plačevati jih pa vendar moram. Če se Ti ne zamérim, ker si mi uže pomagal, predrznil bi se Te zopet prositi, da bi mi poslal kacih 25 gld., ako moreš. Jaz nemam nobenega družega prijatelja, kterega bi se mogel lotiti v teh stiskah. Upam, da mi bode kdaj mogoče vse povrniti, kar si mi

¹² Košček z znamko na obratni strani izrezan.

storil; če pa tega ne bodem mogel, vsaj hvaležen ti ostanem, dokler bodem ukvarjal se po tem grenkem svétu.

Ako misliš véliki ponedeljek priti v gledališče, moram ti povedati, da za najdraže plačilo ne dobiš nobenega sedeža; vse je oddano. Uže zdaj slišim, da dr. Kozler ponuja 10 gld. za ložo. Pa tudi vsi drugi sedeži so uže pokupljeni.

Prosim Te, ³naglo mi pomagaj če moreš; qui cito dat, bis dat. Menim, da Te ne bodem več nadlegoval, ker se mi bode ali pri Matici zvikšala plača, ali pa bodem moral drugam iti po zaslužek.

Zdrav ostani in imej vesele praznike!

V Ljubljani 14. aprila 1865.

Tvoj

hvaležni prijatelj

France Levstik¹³

6.

Dragi prijatelj!

Najprvo ti moram izreči pristrčno zahvalo za podporo, ktero si mi poslal, z menoj delivši polovico hleba, do ktereга jaz nisem imel prav nič pravice. Ne zameri, da sem Te nadlegoval, ali v stiskah, kakoršne sem Ti popisal, nisem vedel, kam bi se del. Posebno Te pa moram prositi, da mi ne zameriš, ker ti nisem toliko časa odgovoril. Vzrok je bil ta, da nisem odgovoriti utegnil, kar lahko sam umeješ, če prebereš imena Matičinih družabnikov, kterim je bilo vsem treba poslati povabilo k občnemu zboru, in sicer nekterim posamezno, nekterim po več povabil vkupaj, kakor sem tudi tebi poslal. Predno je bilo vse to zganeno, zavito, pregledano, razvrščeno, vpisano in razposlano, prizadelo mi je toliko dela, da mi ni bilo ni malo ni dosti mogoče, lotiti se kake druge najsilnejše stvari. Da je moja zahvala zakesnela, tega so tedaj kriva opravila, o kterih vém da sodiš tudi Ti, da so neodložna. Matica daje res toliko posla, pa tako malo plačila, da ni pol dela ni plačanega.

Vončina Nasvèt g. dr. Vončine vém da si bral. Vidiš, kako želé duhovni *vončina* Matico do dobrega okleniti, da bode izdajala same take knjige, *vončina* kakoršne razpošilja sv. Mohor! Dr. Vončina vém da premembe v *vončina* §. 1. ni nasvetoval sam ob sebi, ampak sploh je pri nas misel, da ga *vončina* st. 1. samostanar

¹³ Prošnjo mu je Rudež uslišal in mu, ker več ni mogel, od 25 goldinarjev gotovine 17. aprila 1865. poslal 10 goldinarjev z obljubo, da mu začetkom maja še kaj pošlje, kar se je zgodilo že 30. aprila 1865. — datum sledečega Levstikovega pisma — ko mu je poslal še 10 goldinarjev. Rudeževi pismi objavil Avgust Žigon v ČZN IV, 1907, 136 in 137 pod črto.

je vladika nadržal. Hudega boja se je pri občnem zboru nadjati o tem nasvetu, in prav radovéden sem konca. Da ste povabila dobili nekoliko pozneje nego zahtevajo pravila, tega je krivo to, ker morajo vse Matičine stvari tiskane biti samo pri enem, t. j. pri Blazniku, kteremu je do zdaj Matica uže dala 500 fl za tisk, pa če pridem k njemu, vendar se obréza, umiče, da¹⁴ ne more do [te]¹⁵ tedaj, do kadar je treba, potem pa vendar obljudi¹⁶, stori pa, kakor sam hoče; s kratka, vede se, kakor bi Matica okoli njega iskala [.]¹⁷ milosti; ali ž njim so v zvezi oče Bleiweis, in tako se mora vse pri njem tiskati. Po pravilih bi vsak ud bil moral uže 26. dan aprila imeti povabilo k občnemu zboru v roci, toda še le ta dan po poldne je v mojo pisalnico Blaznik poslal zadnje ime: nike; zato sem še le 28. dan aprila mogel razposlati vse. Nadjam se, da bode tudi o tiskanji govor pri občnem zboru.

Zahvaljujem se Ti še enkrat za podporo in ostajam

Tvoj

V Ljubljani 30. aprila 1865. od srca hvaležni prijatelj
Fr. Levstik

7.

Dragi prijatelj! V Ljubljani 13/6 867.

Kakor vas je po Dolenjskem oplašilo glasovanje dr. Tomana in Svetca, tako nas je tudi v Ljubljani. Hrvatje, ki so bili te dni tukaj, kakor véš, nejsa mogli tega nikakor uméti. Vse je vprašalo dr. Bleiweisa: kaj je to? Dr. Bleiweis sam nej vedel kaj odgovoriti. Dr. Toman je domá; prišel je k volitvi županovej, za kterega je zopet postavljen dr. Cesta, ki je bil od straha bežal v Kamnik, ko so bili Hrvatje v Ljubljani. Dr. Toman se nič ne opravičuje, ampak misli, da mora vsak verjéti¹⁸ vsemu, kar on pravi ali stori, brez kacega preiskavanja. Povpraševal sem, zakaj se je tako glasovalo, pa nejsem zvedel nič, nego kar bereš v «Novicah.» Denes berem v časnikih, da je bil Beust k sebi poklical Poljáka Potockega, vprašáje: «misli li glasovati za adresu ali prcti njej?» Potocki odgovorí, da «proti njej.» Potem reče Beust: «glasujte za

¹⁴ Popravil jaz iz: do.

¹⁵ Oklenjeni začetek besede tedaj je prečrtan, ker se je e hotel strniti v d; zato je v rokopisu beseda znova zapisana.

¹⁶ Prvotni ostrivec na í je prečrtan in s piko pod njim nadomeščen.

¹⁷ Prečrtana začetna poteza M(atica).

¹⁸ Prvotno: vse verjéti, z vejico za to besedo; L. je potem iz prvotnega vse pre naredil vsak, in vejico za verjéti prečrtal.

adreso, pa vam dam večo avtonomijo.» Potocki odgovori: «dobro! Pa tudi Slovenci morajo kaj dobiti.» -- Na to so naši poslanci glasovali s Poljaki — pravi skandál, z goréčimi črkami v našo zgodovino pišóč grozno sramoto! Svetec je dvakrat pisal dr. Bleiweisu, ali dr. Bleiweisa nej preveril; da so prav storili na Dunaji. Pisal je tudi Toman, grmèč: kdo in kako more vprašati o tem, kar on dela? V Ljubljano prišedši — še le potem, ko so odšli Hrvatje — nikjér nej stopil med razkačene Slovence, ki so bili njegovo pečóbo v ponedeljek nesli — kakor slišim — v sekret, kjer je prè visela ves dan, — nikjér, pravim nej razlagal, zakaj so tako delali. Dr. Bleiweis je ves poparjen, ali opoziciji se vendar ne postavi na čelo, organa družega razen «Novic» tudi nemamo, da se celó v slovenskem jezici narodu o tej stvari niti ne more nič pisati. Pri sprejemu Hrvatov se je kazala taka bojazen, da je sam dr. Bleiweiss prišel na kolodvor k dohodu in potem k gostovanju v kazinski vrt, kjer je bil vzdignen kvišku — potem je bil izvoljen po hrvatskem običaju za «kući¹⁹ gazdo,» ter je on izvolil 4 stoloravnatelje: 2 Hrvata: Torbarja, ravnatelja zagrebske više realke (duhovnika, a vrlega možáka), pa Tuškana, in 2 Slovenca: dr. Zarnika in profesorja Mandleca. Govorili so v kazinskem vrtu samo 3 prvi, Mandlec je molčal, in dr. Bleiweis je napil Hrvatícam, a dr. Zarnik je napil ruskemu narodu in «Kolo» je pelo rusko himno: «bože cara hrani!» a dr. Bleiweis je zaradi tega tako trepetal, da nas je kmalu vzdignil od mize, bojèč se še družih tacih govorov, potem je nas gnál na Drenkov hrib (na Rožniku) in od ondod v Šiško k Vodniku. Zvečer je bila mladína, ko smo došli v čitalnično dvorišče, uže vinjena, in tako nej bilo mogoče zaradi šuma več govoriti; dr. Zarnik je hotel uže o poldne govoriti zoper glasovanje, pa so mu rekli sami Hrvatje, naj jim pri kosilu ne kalí veselja, in tako je govor odložil za večer, kjer nej²⁰ bil več mogoč noben govor, kajti na vsacem voglu je govoril drug govornik, a poslušal nej nihče. V ponedeljek ob osmih so se Hrvatje odpeljali v Postojno, in na kolodvoru je bilo ob njihovem odhodu kacic 24 kanonov — menda p o n a k l u č i i. Iz Postojne so prišli o polnoči, vsi navdušeni, ker jih je notranjski narod tako navdušeno sprejel. Meni je rekel Torbar: «vaš narod je zlata vreden, a voditeljstvo ne veljá nič. Mi nej mamo tacega naroda.» Potem mi je obljubil Torbar, da precej, ko se vrnejo v Zagreb, napravijo posvèt, kaj je storiti zaradi te sramote slovenskemu narodu, ki tega nej zaslužil. Do zdaj še nej mam nič dopisa iz Zagreba o tem.

¹⁹ Prvotno: kuči

²⁰ Prvotno: ni

Kolikor sem do zdaj še slišal, vsa dežela strašno kriči zoper to dunajsko početje, torej ne samo Vaši Dolenjci, katerih zarad nezaupnice ne ustavljaj²¹, ampak unémlji jih. Dr. Bleiweis se ne bo postavil opoziciji na čelo, to je meni odgovoril, da si je tudi on ves pobít; ali če se Hrvatje oglasijo, potem povzdigne za njimi glas ves slovenski narod. Denes sem o tem uže pisal Erjavcu. Slovenski narod je moralno prisiljen, da **m o r a**²² protestovati zoper svojo narodno smrt, katero sta podpisala dr. Toman in Svetec. Za ta posel narod njiju nej izvolil niti na Dunaj poslál. Mi se borimo proti dualizmu, ker nas tóstran Litave izdaja Nemcu, a ónostran Madjarju v pest, dr. Toman in Svetec sta pa privolila, naj nas Nемеc nemči, a Madjar madjari. To pa nej narodova volja, in ker to nej njegova volja, mora tudi na glas povedati, da je neveljavno, kar sta naredila Toman in Svetec ali iz praznoglavosti — ali iz družih vzrokov, katerih ne vemo. Jako se govóri, da je morda vsega kriv dr. Klun, kteremu prè Beust dá službo v trgovinskem ministerstvu. Bodi si kakor koli, Bog obvaruj narodu iz glave izbijati nezaupnico, katero mu je navdehnil njegov nepokvarjeni instinkt, ampak podžigati ga je treba v tem početji. Tacih zastopnikov nam ni treba. Dežman bi nas tudi ne bil slabje zastopal²³ pri adresnej debati! Govóri se, da župnik Pintar in grof Barbonista glasovala, — bila sta o glasovanji zunaj zbornice — tako je pisal Volksfreund, a sicer noben drug časopis, da torej nič pravega ne vemo.

Lepa hvala za jezikoslovne drobtine. Moj²⁴ poklon in zahvalo za pozdrav izróči svojeje plemeniteje gospé, o kterej me posebno veselí, da je uže tako vrla Slovenka, kakor mi pišeš. Brate! družega nas ne otme, nego panslavízem — vse drugo je prazna slama. Zadnji Riegerjev govor v Moskvi nej po moje. Rieger se bojí na meji biti zaprt, ko pride zopet v Avstrijo, ker drugači ne vem, kako bi mogel svetovati, naj ostanemo Slovani vsak pri svojem narečii. Zdrav ostani! Tvoj zvesti prijatelj

Levstik

Dunajski govor 1/1 o 3° (!) nemšč. na jugu: Slovenci, Hrvat, dr.

Dragi prijatelj!

V Ljubljani 1/8 867.

Mogoče, da se čudiš, da ti nisem precej odpisal; toda ni bilo mogoče, kajti najprvo sem morál govoriti z g. Vilharjem, kar sem

²¹ Prvotno: ustavljal

²² Trikrat podčrtano.

²³ Prva črka popravljena iz s.

²⁴ Pod M je P, s katerim je hotel pričeti drugo besedo.

še le davi mogel. Da se v Strgarjevej réči s Hudcem ni meniti, menda uméješ, a niti z Vilharjem ni nič. Rekel mi je: «služabnikov, ki se ponujajo, ne manjka na Ruskem. Jaz ga ne morem preporočiti, ker mi ni znan, i ker po Ruskem ni logov, kjer bi opravljal logarstvo, a za druge službe, za ktere je on pripraven, bode ga najbolje preporočala njegova lastna osoba in njegovo lastno vedenje. Najbolje bi bilo, da se ruski navadi, predno pojde tjakaj, ker to je posebno služabniku prva potreba, kajti z nemiščino tam ne bode izhajal. O stroških bode moral svojih popotovati. Kar se dostaja slovanskega komiteta, ni Strgarjeva reč dovolj važna, da bi jo v roko vzeli možje iz tega komiteta, ki so samo znanstvene osebe; drugače bi bilo, ko bi on tjakaj šel zemljo kupavat, ker to je uže važnejša²⁵ reč.»

Tako mi je rekel g. Vilhar, a vendar je obljubil, da mu hoče dati mnogo adres ruskih bogatašev, s kterimi se je seznanil, ko je bil v Moskvi. A jaz nisem znan z Lamanskim. On je edini pri nas bivši Rus, s kterim nisem mogel seznaniti se, kajti v Ljubljani je bil samo nekaj zeló malo časa, i tako sem imel samo enkrat priliko nekaj malega ž njim pregovoriti v čitalnici pri peči, kjer sva se obá stojé grela, a nihče ni imenoval niti meni njegovega niti njemu mojega imena. Jaz takrat nisem vedel, da Lamanski iz Ljubljane tako hitro odrine — to je bilo nekako v začetku 1863. leta po zimi — sicer bi se bil vsekako ž njim bolje seznanil.

Mislil sem uže o Strgarji govoriti z g. dr. Bleiweisom, da bi ga preporočil Riegru, ali preverjen sem, da bi vse bilo zastonj, saj ga znaš, kakovšen trepetnik je. Žal mi je torej, da ti ne morem ustreči v tej stvari, ktera ti je precej na srci, kakor se kaže.

Veseli me, da je g. Napret v Novem mestu srečno začel, kakor mi pišeš; kajti znano je tebi in meni, koliko težavo imajo denašnje čase visoki vladni služabniki v Avstrii.

Žal mí je slišati, da sta ti otroka oboléla. Menda nevarnosti vendar ne bode; a z druge strani me veseli slišati, da je gospá zdrava.

Hvala za jezikoslovno drobtinico! Beseda «lojnica» (tudi «lojnica») razen Metličanov rabi tudi Notranjcem; a «plast» se okoli sv. Križa v trebánjskem kotaru zovejo tisti listni in vejnati zvezki (laubbuschen), s kterimi gnojé vinogradom.

Preporoči me svojej gospé. Iz srca te pozdravljáje ostajam

Tvoj iskreni prijatelj
Fr. Levstik

²⁵ V originalu: važnejša

9.²⁶

Dragi prijatelj!

V Ljubljani 18/2 870.

Pisati mi je, česar se Ti gotovo nikakor ne nadeješ. «Blisk» bode izhajal na Dunaji. Povabil me je Stritar, da bodeva «Zvon» in «Blisk» vzajemno pisala. V Ljubljani ne dobodem niti risarja, da bi kaj veljal, niti lesorézca, da bi torej bilo tréba podobe na Dunaj pošiljati rézat, in še bi vse vkupej ne bilo za nič — saj veš, kakšen je «Brenclj»; a dražji bi vendar bilo, nego bode na Dunaji. Tvoje knjige ti pustim pri bratu, ali ker²⁷ naročiš, ker na Dunaji vem da se dobodo v knjižnicah.

Rad bi šel uže pred koncem t. m.; samo še nekaj novcev mi manjka. Ali bi mi Ti mogel posoditi kacijh 30 fl ali ne? Vrnem ti jih prej kakor bodem mogel, za prve tiskovne stroške mi je obljubil Stritar skrbéti. Prosim te, če kolikaj moreš, stori mi to, ker zdaj si morda vendar utrdim bodočnost, in iz Ljubljane ne morem iti, da ne bi poplačal najsilnejših dolgov, kar sam umeješ.

Znano Ti je, da v slovenskeji zemlji meni upanje več ne cvetè; na Dunaji se upam vtrditi, če Bog dá. Aleševca je iz «Brencljevega» dobička uže kupil obligacijo za 1000 f, in «Brenclja» veš, da ne bode težko prekositi.

Morebiti se ne bodeva nikoli več videla, torej ostani zdrav in priporoči me gospé; o priliki pozdravi tudi Trdino.

Ponavljáje svojo prošnjo Te v duhu objemlje in poljublja tvoj
zvesti in hvaležni prijatelj

Fr. Levstik

Dostašek: milo mi je, da moram iti iz dežele, katero sem tudi jaz pristrčno ljubil ves čas, a nej drugače, in prvaki so grozno veseli. Tudi je treba še dostaviti, da Matici sem povrnil 45 gld., ktere sem bil prejél za Vodnikov životopis in komentar, da sem torej za uredovanje samih pesnij prejél 100 gld., kakor je bilo iz početka dogovorjeno. Z «Matico» sem torej na gladkem, a životopis in komentar dam sam natísni.

Še enkrat kličem pristrčno: z Bogom! proščáj!

L

Naslov na vnani strani: | Blagorodni Gospod | Dragutin Rudež | grajščak | v | Gracarjevem turnu /Feistenberg/ na Dolénjskem | pošta Šent Jernej. | Ljubljanski poštni pečat z znamko izrezan; St: Bartholomä 20/2.

²⁶ Prim. Žigon Avgust, Prijateljska zgodba iz Levstikovega življenja v «Slovanu» 1916.

²⁷ Pisna pomota: kjer.